

« LA UNITAT CATALANA HA EXISTIT SEMPRE, PERQUE TOTS ELS CATALANS HAN MANTINGUT UNA FERVOROSA FIDELITAT A CATALUNYA. »

CARLES PI SUNYER.

CANIGÓ

Bulletin d'information de la "Société Française des Amis de la Catalogne"
25, rue Roquelaine - Tél. 229.83
TOULOUSE DE LANGUEDOC

« EL CONGRES DE L'E. R. C. VINDRA A REFORÇAR LA GRAN TASCA DELS CATALANS EXILIATS PER A UN FUTUR PROXIM DE LLIBERTAT NACIONAL CATALANA. »

JOSEP TERRADELLES.

EDITORIAL

La unitat catalana

EN aquest número tenim el goig de publicar el primer article escrit a França pel nostre il·lustre amic Carles Pi Sunyer, el qual fa vuit dies ha arribat d'Anglaterra per assistir al Congrés d'E. R. C. i per celebrar un canvi d'impressions amb el president Iria i les figures més rellevants de la política catalana i peninsular. El to de l'article com el contingut de les manifestacions fetes per l'il·lustre ex-ministre català quant al present i a l'esdevenir de la nostra política nacional, demostren que les esperances dels que confiaven en una mena de cisma patriòtic generador de discòrdies i lluites interiors han estat defraudades.

Carles Pi Sunyer, patriota exemplar i pensador il·lustre del catalanisme, no ha pogut tenir mai el propòsit de trencar la unitat catalana, ans el contrari, considera, com és natural, que és un deure sagrat mantenir-la a costa dels esforços que calgui.

Que existeixin diferències d'apreciació o de criteri respecte de determinats problemes i que aquestes diferències siguin exposades públicament i discutides en un ambient de respecte i germanor, no és cap mal ni molt menys per a la unitat patriòtica fonamental que ens aglutina. La discussió política lliure i correcta — formula clàssica de les llibertats de pensament i d'expressió — és justament una característica i un atribut essencial de la democràcia. De la discussió polèmica sorgeixen sovint la veritat i el bé, fins naturals de tota societat humana.

El gran abisme que separa la democràcia del feixisme, és sense cap dubte aquest: els nazis, els falangistes, els feixistes o el que es diguin, no permeten la lliure discussió ni la lliure crítica. La preso, la tortura, el camp de concentració o el piquet d'execució, impideixen les diferències de criteri que són la substància de la vida democràtica. El feixisme no tolera l'expressió lleial i noble d'un punt de vista contrari al seu. De seguida desferma els bulldogs i insulta, menaça, mossega o assassina. La democràcia, no. La democràcia es nodreix precisament de la dialèctica, de la discussió, del debat polític, de la polèmica.

Els catalans som democrates de cor i de pensament i no hi fa res que tinguem punts de vista diferents quant al mètode si en l'essencial tots anem pel mateix objectiu. La unitat catalana és un fet. L'aglutinant patriòtic opera una vegada més en favor de la unió dels catalans apinyats patriòticament sota la bandera de les quatre barres, símbol de la llibertat nacional. Res no podrà desfer aquesta unitat, bandera de combat a l'exili i esperança suprema dels nostres germans de Catalunya.

SALUTACIO ALS AMICS

per Carles Pi Sunyer

Durant aquests llargs anys d'in-certitud i d'angoixa els catalans que érem a Anglaterra hem pensat sempre amb profunda emoció en els amics que quedaren a França. Tots — vosaltres i nosaltres — havíem d'afrontar dificultats i perills; però la mateixa duresa de la nostra vida ens feia comprendre millor el vostre sofriment, ens feia centrarnos de cor al costat vostre. Geogràficament ens separava ben poc, un braç de mar que, quan es pot passar, es passa molt de pressa; de fet ens separava un món, la barrera que hi havien posat aquells que en llur afany de domini volien sotmetre Europa al jou del feixisme, diversos en els seus ítems, únic en el seu contingut i propòsit. Avui la guerra entre els dos mons ha acabat amb la victòria de les democràcies; no ha acabat, però, arreu i per a tothom, perquè encara resta el feixisme espanyol, i per això els que sabem que la lluita per la llibertat no és encara finalada, tenim el deure i la voluntat de portar-la a terme fins a l'alliberament de la nostra pàtria.

Ara, en retrobar-nos, sentim l'alegria que experimenten els germans quan tornen a veure's després de llargs anys de separació. En abraçar-nos ressorgeix profund, intacte, insubornable, el vell afecte que ens lligava. És que a tots ens anava el mateix ideal i la mateixa esperança. No importa que haguem hagut de viure tant de temps separats, no importa que la dispersió forçosa en què vivim pugui naturalment motivar lleugeres diferències en el nostre judici; si alguna n'hi ha no és mal que hi sigui, que això demostra el fons liberal i democràtic del nostre poble que vol jutjar les coses a la llum de la crítica de la pròpia raó; i per altra banda cap d'aquests matisos no afecten el comú sentiment i voler que tots compartim: a l'exili la unitat catalana realment ha existit sempre, perquè tots els catalans han mantingut una fervorosa fidelitat a Catalunya.

Es per a contribuir encara a l'alegria d'aquest retrobament que vull adreçar-vos una cordialíssima salutació en nom dels catalans d'Anglaterra i crec que també per fer-ho en nom d'aquells que viuen en terres lliures d'Amèrica. A uns i altres ara ja no ens separa res més que la distància, però cap barrera imposada que empenyoni la nostra llibertat.

Dissortadament hi han encara molts germans nostres, la gran majoria del nostre poble, separada de nosaltres més que per les mars o per les montanyes, per les cruels barreres del règim opressor que els té sotmesos. I la nostra alegria no podrà ésser completa, i el nostre

neguit haurà d'ésser tenaç i persistent, fins que aconseguim que així com ens hem retrobat nosaltres poguem retrobar-nos amb ells. Fins que la nostra pàtria sigui lliure, fins que torni a haver-hi un règim sòlid de democràcia i dignitat civil, fins que junt amb tots els democrates hispànics guanyem una República respectuosa dels drets dels homes i dels pobles.

Es el nostre deure no regatejar cap treball ni sacrifici per arribar a assolir aquest noble objectiu i imperiosa exigència. És l'hora de tenir l'ànim lliure de voluntat, l'hora de la reflexió serena, però també de l'acció coratjosa. L'hora de posar tot l'esforç en aquesta etapa que comença del redreçament de Catalunya.

El "cami del feixisme"

per Domènec de BELLMUNT.

La Vanguardia del dia 24 de Maig publica un article de fons sota el mateix títol que es titula aquestes ratlles. « Camí del feixisme. » A aquestes altures, malgrat la consigna oficial democràtica donada pel generalíssim, la premsa falangista no es pot estar de dir que l'única solució política del problema europeu i mundial és el feixisme. Així, tal com sona. No els manca audàcia, ni cinisme, ni valentia. A l'enfonsada catastròfica del nazisme alemany, a la victòria dels aliats, a l'ocupació de Berlín per les tropes russes, a la descoberta dels horrors de Buchenwald, als rumors universals de la democràcia emanant la caiguda de Franco, a la conferència de San Francisco, ells hi contesten amb aquesta afirmació provocadora: L'únic que té raó és el caudillo; no hi ha cap altre règim tan bo com el feixisme. I afegeixen: tard o d'hora hauréu de venir amb nosaltres; si voleu tranquilitat, benestar, progrés, no hi ha millor sistema que el feixisme.

Que els falangistes i franquistes vulguin enganyar el poble oprimint que els mateixos, és molt natural. Queda dins l'òrbita lògica de la política del caudillo, demòcrata, revolucionari i regionalista de darrera hora. Però que trompetegin aquests discursos de cara al món prenent l'opinió internacional com una colla d'ases als quals es pot fer beure fàcilment a gallet, això ja resulta grotesc i baix de to.

Obliden que el món els ha classificat i catalogat. Que ni Londres, ni Washington, ni Moscou, no han oïdat les campanyes de premsa i de ràdio contra els aliats, la signatura del Pacte Anti-Komintern, la violació de l'Estatut de Tànger, la Divisió Blava, el discurs dels dos milions de baionetes per defensar Berlín, l'espionatge a Algeciras, l'aprovisionament dels submarins alemanys, les entrevistes amb Hitler i Mussolini, les tramesses de minerals i queviures als països de l'eix, etc...

Com no han oblidat que fou la Gestapo alemanya, d'acord amb l'Ambaixada de Franco a París, sota les mirades complients de Laval i Petain, que llurà Companys i Zugazagoitia i d'altres als sicaris falangistes vinguts a França. Com no ignoren que avui les figures més destacades del nazisme es passegen per Madrid i Barcelona, que per ordre de Franco s'han intensificat les repressions contra els republicans i catalanistes, que la policia falangista està dirigida per homes de la Gestapo alemanya, que el país ibèric en mans de Franco i el seu règim representa un perill permanent per a la democràcia, un ver feixisme, una ara hitleriana contra l'Europa alliberada.

No ho han oblidat. I el dia que els republicans creguin convenient que ha arribat el moment de posar-se d'acord, les democràcies contestaran probablement a Franco i al falangisme de la manera enèrgica i expeditiva que mereix; dient-li que se'n vagi a fer companyia als seus íntims amics i protectors Adolf Hitler i Benito Mussolini.

Josep TERRADELLES Secretari General de l'Esquerra ens parla del Congrés d'E.R.C.

Divendres al matí en l'express de París arriba a Tolosa el secretari general d'E. R. C. i ex-conseller primer del Govern de la Generalitat, senyor Josep Terradellas.

L'hem anat a saludar per tal de demanar-li unes d'claracions a propòsit del Congrés del seu partit anunciat per als dies 3 i 4 de Juny a Tolosa.

El senyor Terradellas ens manifesta:

« Era el desig dels dirigents d'E. R. C. celebrar aquest Congrés més aviat. Dificultats alienes a la nostra voluntat ens ho varen impedir. Avui l'Esquerra es retroba a l'exili forta i disciplinada com sempre per tal de seguir un pensament polític que li ha permès a tothora d'ésser el partit majoritari de Catalunya. »

« Estic content de l'entusiasme amb que tots els nostres militants de França han respost a la convocatòria d'aquest Congrés com també per les cordials manifestacions de respecte i acostament a la disciplina del partit i els seus principis bàsics fetes pels nostres germans de Catalunya i per la totalitat de dirigents que es troben a Amèrica manifestades pels membres del Consell Executiu senyors Andreu i Santalo. També la presència entre nosaltres del sr. Carles Pi Sunyer és penyora »

del sentiment que tots tenim d'enfortir més que mai l'E. R. C.

« En aquest llarg exil és evident que nosaltres no podem evitar que dins la nostra organització es produïssin diferents cismes i alguns vegades matisos sobre la conducta a seguir. Però tot això ha estat superat i estic segur que aquest Congrés serà la demostració eloqüent d'aquesta superació. »

« Confio també — segueix dient — el senyor Terradellas — que les decisions que predrà l'Esquerra seran molt importants per al futur de la »

vida política de Catalunya. El 28 d'Octubre de l'any passat el nostre partit va acordar unanimitat la necessitat d'establir una ampla unitat amb tots els partits de disciplina catalana. Amb l'esforç i la voluntat de tots, això fou aconseguit i aquell acord i aquell desig quedaren plasmat en el gran moviment de Solidaritat Catalana que aglutina tots els partits de disciplina nacional. »

« Avui entrem en una nova fase que no dubto serà fructífera per a la pàtria. Nosaltres aspirem a arribar encara a una més ampla unitat de la que fins ara ben tingut a l'exili. Avui podem dir que el clima de concòrdia, gràcies al patriotisme dels Catalans, és millor que mai. Per això no dubtem que ben aviat es revelarà pràcticament en un pensament polític i en una acció en la qual hauran de col·laborar-hi tots els partits i organitzacions catalanes sense excepció de cap tendència. »

« El senyor Terradellas acaba dient: »

« L'Esquerra que en cada moment ha sabut interpretar el pensament del nostre poble, en el Congrés de demà a més d'interpretar l'ideal i els afanys del nostre partit, possibilitarà l'entesa cordial entre tots els catalans als quals jo saludo en arribar a Tolosa ben fervorosament. »

Saludem els congressistes d'E. R. C. i els desitgem una tasca encertada i efficient per a la causa nacional

El homes i el temps

A la nostra terra hi ha un adagi que diu: « Amb temps i palla maduren les nespres ». La dita popular vol significar que el temps no passa inutilment. Si apliquem a màxima als homes ens trobarem que el temps compta també en llurs actuacions. Hi ha homes que saben retirar-se a temps però els més esperen que el curs de les mesos aporti solucions que ells no saben trobar. Però el temps és inexorable malgrat que pels uns passi molt a poc a poc i pels altres massa depressa.

Parlar d'aquestes coses ha esdevingut d'actualitat altra vegada. Al cap de tres anys de guerra i sis d'exili ens donem compte que per molts homes el temps no ha passat.

Els vicis perduren i quan arèiem que els « fòssils » no tornarien a obstruir el camí progressiu de la renovació, el transcurs del temps ens porta la resurrecció d'homes que la velocitat de l'època que vivim ja havia enterrat. Es c'ar que per justificar la seva reparació s'emparen amb l'experiència que dona l'haver tingut càrrecs, amb els coneixements de la professió, i amb els lavors concedits durant els bons temps dels seus mandats. Però aquests homes no s'han preocupat de que el temps transcorria ple de neguits i d'inquietuts i no han vist que era hora d'aportar noves fórmules i fugir de la rutina i del servilisme. La realitat d'avui n'és una prova palesa.

Ens cal ésser objectius i clars. No personalitzo. Soc impersonal precisament per evitar al·lusions susceptibles de molestar a ningú, cosa que no està en el meu ànim. Però cal fer memòria puix callar es consentir. Sense necessitat de fer demagògia ni trencadissa recordem avui els equívocs d'ahir per no caure demà en els mateixos mancament.

Per altra banda es abusiva la campanya de que els vells han de deixar pas a la joventut. No considero vell a l'home que físicament té molts anys sinó a l'individu que moralment i pràcticament en l'exercici d'un càrrec ha estat feble, mancat de preparació i sense escrúpols i ha adoptat procediments rudimentaris, immorals i caciquistes propis d'un esperit retrògrad envers les aspiracions de millora que senten els pobles. I aquests defectes no són patrimoni exclusiu d'alguns vells polítics, puix homes ben joves físicament en són tarats malgrat que vulguin ocultar-los amb iniciatives enlluernadores o amb ímpetus fogosos propis de la joventut.

Es que seran mai vells Pompeu Fabra, Rovira i Virgili, Humbert Torres, Bellido, Pau Casals, per exemple? No; però el temps, que ha mantingut el nom i la vitalitat d'aquests homes en els respectius rams que els acreditin, ha depassat a molts d'altres, siguin polítics, Diputats, Alcaldes, Comissaris, funcionaris de tots els ordres o Presidents de Comitès i de Centres.

El temps pesa damunt de tothom sigui la que es vulgui la seva posició, càrrec o significació. Les conductes equivocades, els actes erronis, els procediments i els fets deshonestos i delictuosos fan envellir i caducar els homes prematurament. I quan això esdevé cal saber esguardar-se i fer exàmen de consciència abans de criticar el veí.

Tothom té iniciatives, projectes i trenca-colls. El més trist, però, és que tot es fa per por de no fer tard, de no quedar en terra, sense tenir en compte que el temps fa el seu camí sense preocupar-se de les inquietuts i ambicions humanes. De la mateixa manera que les idees dels grans filòsofs i pensadors de l'antiguitat no moriran mai, hi han homes que per la seva actuació honesta, filantropica i clarivident seran immortals.

Es evident que no podem extirpar les ambicions humanes, però es depòrable que en aquests moments en que tant coses s'han de fer de cara al nostre esdevenidor, es surti amb fantasies grotesques i irresponsables que entorpeixin els esforços que es fan per bastir projectes o realitzacions per millorar la sort del nostre poble.

Fa poc l'amic Vigo des de « La Humanitat » deia: « Renovar-se o morir ». Exacte: els republicans ens renovem o el temps ens depassarà. Els mal vicis de la vella política costen molta sang, llàgrimes i dolors. Però creure que podem rectificar totalment els equí-

vocs d'ahir, persistents avui, es quimèric; la repulsa o la confiança definitives ens la donarà dintre de poc el nostre poble doncs a fi de comptes es ell qui dirà la darrera paraula. Llavors serà quan es homes indignes, qualsevol que sigui la posició o càrrec aconseguit contra el temps que passa, hauran d'ajupir-se i deixar pas als homes que d'acord amb el diapasó del temps no tan sols no han claudicat sinó que segueixen a peu dret amb la mateixa dignitat, amb la mateixa honradesa i amb la mateixa conseqüència com escou a uns fills d'un poble que no vol ésser masell.

Els catalanistes i republicans no hem d'averonyir-nos davant dels altres partits esquerrans. Si existeixen responsabilitats les enfrontarem. Si per contra hi ha algú estament que vol atribuir-se honors immerescuts també hem d'estar disposats a disputar-los. La nostra posició ha d'ésser la traçada en l'editorial del tercer número de FOC NOU titulat « Mans Netes », del qual destaquem: « Quan arriben hores com les presents, l'actuació política té una transcendència enorme i la responsabilitat dels qui menen el joc és absoluta. Jugar fort però jugar net. Cal fer foc nou però fer-lo amb mans immaculades ».

Als homes designats per col·locar-se en llocs destacats de la direcció del nostre País si son intel·ligents, honrats i conseqüents, els hi farem el camí més planer; si, al contrari, son homes de mal record, impopulars, caducs o deshonestos, passaran enmig de la indiferència. El temps es cuidarà de fer caure aquests idols de fang que sols saben servir les seves concupiscències mentre el poble es desangra. I penseu amics que aquesta vegada quan caiguin no s'aixecaran mai més.

J. RODRIGUEZ PAPASEIT.

Edicions «FOC NOU»

LLIBRE « LLUIS COMPANYS, LA SEVA VIDA, LA SEVA OBRA, LA SEVA MORT GLORIOSA », PER DOMENECH DE BELLMUNT.

La primera edició ha quedat totalment exhaurida. La segona edició (a 80 francs) va també camí d'exhaurir-se.

A petició de nombrosos amics es procedeix a una edició especial de 200 exemplars, rigorosament numerada, amb paper especial « bouffant » i cartolina blanca, que portarà imprès el nom del subscriptor. Hi han ja 50 subscriptors. El preu de l'exemplar serà de 150 francs i recomanem als nostres lectors i amics que vulguin posseir-lo, donat l'interès de bibliofília d'aquesta edició limitada, que s'apropi a enviar la quantitat esmentada al C. C. P. 377 32 per xec especialment al dors que es tracta d'una subscripció a l'edició especial numerada i escrivint ben clar el nom del subscriptor.

EL LLIBRE DE VERDAGUER
L'edició popular que FOC NOU posà a la venda amb el recull de poesies de Verdaguier ha quedat exhaurida. Preguem als subscriptors que encara no hagin satisfet el seu import (20 francs) es dignin fer-ho de seguida enviant la dita quantitat al nostre compte C. C. P. 377 32, Toulouse.

Els nostres corresponals son pregats de trametre'ns la liquidació dels exemplars rebuts per tal de saber el nombre de volums de què disposem i procedir, si cal, a una nova edició.

PUBLICACIONS DISPONIBLES
Llibre LLUIS COMPANYS, la seva vida, la seva obra, la seva mort gloriosa, per Domènec de Bellmunt, preu 80 frs.
Llibre JACINT VERDAGUER, biografia i recull de les seves obres, prosa i vers, preu 90 frs.
Fotografia del President LLUIS COMPANYS, a dues tintes, preu 10 frs.
Les demandes poden adreçar-se a FOC NOU, 25, rue Rouqueline, telèfon 273-93, compte de xecs postals C. C. P. 377-32, Toulouse.

NOTICIARI

El Congrés d'E. R. C.

Diumenge vinent, dia 3 de Juny, tindrà lloc definitivament el Congrés del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya i se celebrarà a Tolosa tal com havia estat anunciat al començament. Han arribat a aquesta ciutat el secretari general del partit i ex-conseller primer senyor Josep Terradellas i el senyor Carles Pi i Sunyer, procedent de Londres. Son també a Tolosa diverses personalitats del Directori d'E. R. C. i nombrosos delegats vinguts de tots els indrets de França per tal d'assistir a les tasques del Congrés.

Les sessions se celebraran a la Facultat de Ciències (amfiteatre) i duraran els dies 3 i 4 de Juny.

Joan Alvarez de Lara ens diu...

El troben atrafegat, enfadadíssim, donant els darrers cops de mà a l'organització del Congrés del seu partit a Tolosa.

— Impressions? — li demanem.
— Excel·lents. Per al Comité Departamental de l'E. R. C. a Tolosa és un èxit que el Congrés del nostre partit se celebri a la capital del Llenguadoc. Ja han començat d'arribar les personalitats més desacomunades del partit i demà arribaran les altres. Esperoque es resultat d'aquests dies catalans a Tolosa seran a tament profitosos per al triomf dels nostres ideals de llibertat.

Afegeix que amb els companys Arnau, Ibanéz, Vialer, Serra, Galceran, P. i Sunyer, i tots els altres amics hem treballat amb tot l'entusiasme per tal d'aconseguir que l'organització del Congrés sigui el més perfecta possible, donat el poc temps que hem tingut per preparar-ho tot i les dificultats d'ajornament i aprovament amb què es topa.

Finalment vull preparar-vos que feu present des de les vostres planes a tots els catalans de Tolosa pertanyents als altres partits i organitzacions que estan invitats cordialment a la reunió de cànsura del Congrés en la que prendran part els oradors més destacats del nostre partit.

lana i a la Col·laboració amb el Senyor Josep Iria qui pel joc automàtic de les nostres institucions es el President de la Generalitat.

4° Lliga Catalana considera que la unió de tots els grups catalans a l'entorn de les nostres institucions ha d'ésser completa sense exclusió de cap sector polític ni social.

5° L'Assamblea declara el règim franquista incompatible amb l'esperit, el programa i la disciplina de Lliga Catalana i està disposada a coordinar els seus esforços amb totes les forces democràtiques catalanes i espanyoles per l'enderrocament de l'actual dictadura.

6° Lliga Catalana desitja que el canvi de règim tingui lloc sense de ordres ni violències i per això creu convenient la formació d'un Govern provisional de pacificació i justícia que liquidi la guerra civil i que ofereixi les garanties del retorn a una normalitat constitucional que permeti a's pobles de Catalunya i Espanya expressar lliurement la voluntat sobirana dels ciutadans.

7° Lliga Catalana voldria establir des d'ara coincidències amb els altres grups catalans per a una obra de govern en els problemes concrets que es refereixen a la reconstrucció espiritual, econòmic i social de Catalunya.

8° Lliga Catalana declara que haurà d'eforçar-se per a obtenir en la futura normalitat d'Espanya un règim de democràcia estable i definitiu. Per arribar-hi propugnarà per una futura constitució aconseguida per procediments democràtics que reconguin el més amplement possible els drets de les antigues nacionalitats hispaniques i ennobles la realitat de l'existència a Espanya de masses importants amb concepcions oposades en l'ordre religiós, econòmic i social. La Constitució definitiva d'Espanya ha d'ésser una Constitució que comprengui aquestes realitats i que s'adapti a tots els pobles i a tots els ciutadans de la península.

9° Lliga Catalana declara que sigui quina sigui la solució política que pugui tenir el problema espanyol tindrà sempre com objectiu bàsic, la llibertat dels catalans, la grandesa de Catalunya i la consolidació d'un règim democràtic a Espanya.

UNA REVISTA CATALANA A NIÇA

Ens anuncien la pròxima aparició d'una revista catalana d'art i literatura a Niça. Es titularà « Per Catalunya » i en el seu primer número anuncia col·laboració dels millors escriptors catalans i francesos amics de Catalunya.

UN GRUP DE MILITANTS CATALANS DEL MOVIMENT LLIBERTARI I C. N. T.

Hem vist una interessant circular signada per un grup d'anarquistes i sindicalistes catalans propugnant per a la llengua catalana en la propaganda oral i escrita destinada a les masses obreres de Catalunya. La circular afirma que cal reafirmar l'actitud llibertària d'altres temps en què s'atacaven les tendències particularistes o patriòtiques de certes regions que cal respectar el sentit íntim de cada país quan aquest expressi el goig de la vida progressiva i lliure. Avalen aquesta circular Palmira Rubio Antoni Ferrer, Dr. Pujol, Jaume Caellas, Jacint Borràs, Joan del Pi i Grup Anca.

MINING D'INFORMACIO

Diumenge, al matí, al Plaza de Tolosa, se celebrarà un acte d'informació del M. L. E. en el qual parlaran Carreno, Prieto i Federica Montseny.

A la tarda i a la nit, el grup escènic del sudit organisme representarà « Nuestra Natacha » de Casona al teatre del Conservatori.

Cronica de Bordeus

CONFEDERACIO NACIONAL DEL TREBALL. — Ha organitzat un cicle de conferències en català, la primera de les quals anà a càrrec del militant Ferrer i que obtingué un sorollós èxit.

MOVIMENT SOCIALISTA DE CATALUNYA. — Diumenge passat dia 27, tingué lloc en el Cine Mari-vaux una conferència a càrrec del professor Ambrosi Carrion, amb el tema « Els Obrers de Catalunya en l'hora present ».

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA. — En la darrera Assamblea general celebrada per aquesta entitat es designaren els Delegats de la Departamental de la Gironda per a portar la representació en el Congrés del Partit a França.

CASAL CATALA. — Amb motiu de la mort del President dels Estats Units, Mr. Roosevelt, fou tramès per mitjà del Consolat, la condolecència de tots els catalans per la pèrdua d'aquest home, símbol de la llibertat dels pobles.

— Igualment en ocasió de la Victòria i acabament de la guerra en Europa s'han tramès per mediació de llurs Consols a Mr. Churchill, al Marechal Stalin i al President Truman missatges de felicitació dels catalans en exili per haver lluitat contra el feixisme en Espanya.

Una conferencia

El dia 27 de maig el senyor Ambrosi Carrion va donar una conferència a Bordeus amb el tema: « Els obrers de Catalunya a l'hora present ». Jo, senyor Professor dels Estudis Universitaris per obrers, Secretari general del Districte Universitari de Catalunya i Balears, no hauria dit res de la vostra conferència. Però diguéreu una cosa d'Acció Catalana Republicana que us he de contestar, com a obrer que soc i com a militant d'Acció Catalana. I que consti que no soc cap intel·lectual; però no soc, tampoc, cap alumne vostre.

Digueu que Acció Catalana és un partit compost d'intel·lectuals que creuen ésser possessors de la veritat i que, a Catalunya, la classe obrera no hi ha tingut mai confiança.

Be, senyor Professor, si el que diguéreu ho hagués dit un noi de vint-i-tres anys, d'aquells que s'atreixen a atacar els nostres homes amb l'unic títol que es dona el portar el nom del seu Papà, no hauria dit res. Però vos no. Vos teniu el deure de dir la veritat, sobretot si voleu parlar als obrers; teniu el deure, si voleu fer política de cara als obrers, d'esforçar-vos per tal que els obrers perdin aquella desconfiança pels intel·lectuals, tan poc justificada gairebé sempre, i sobretot ara, quan tots els intel·lectuals catalans son a l'exili, quan gairebé tots han passat proves duríssimes i siguin del partit que siguin.

AL CASAL DE MONZAL

El mateix dia diumenge, a les quatre de la Sala de Reunions de Comerc, tingué lloc l'acte a la memoria de Jordi el poeta nacional de presència del senyor fecte del Departament Garona; Senyor Cstinent d'Alcade; Caminspector d'Acadèmia president del Syndicat Léon Feral, president Pays d'Occ-Catalunya, i altres personalitats i public compost per algú de persnes.

L'acte estava organitzat pel Casal de Monzaco i col·laboració dels nostres amics occitans.

Presidí el senyor Llovet, president del Casal, i obrí la Festa i pronunciar les paraules d'agraïment en persones que hi participen Segadors », havien ja dempeus per tota l'assamblea.

A continuació el senyor Cayrou, president de la noia, mestre en Gaspar brillant al·locució, a pujadur i de Catalunya.

El senyor Georges Llovet, fessor del Lycée Ingles del Comitè Central de l'Occ-Catalunya, s'occurment de la relació tan lingüística com geogràfica, existent Catalunya i el Llenguadoc, curs, ben documentat i mèrit, fou escoltat a tot l'auditori.

Després, el senyor Llovet, secretari de l'Occ-Catalunya, el seu parllament català. Record del renaixement i situ de Victor Balaguier i d'ahir en la nostra llengua.

El Mestre en Gai Pèire Gardès, tracà el del gran poeta, presmanera magistral. Torpar-les entre l'autoritada i Frederic Mistral, l'atenció amb tota un talis plens d'interès de Po-guerles.

La senyoreta Lola Ofeu una lectura de Verdaguier, molt ben e una dicció excel·lent i Tramé les amb traducció despertant en el públic bellesa.

CANIGÓ

com la virtut propia dispensable a l'exili, la logica també existien de vegades roman dins l'anima dels ind

En el curs d'aquell Mestre Pau Casals, poeta de Catalunya acompanyat a l'Orquestra Calcet, « Grave » de Gio » de Tartini i Bach.

Inutil de dir tota assistents durant aquell leme viscuda dins del temple i sobretot d'alçar a Déu dures brosses llàgrimes avall en sentir la Mestre Interpretant ocells en un planissim arrebassat tots els es

Felicitem els directors d'aquest acte particularment el nostre vedrà, president del Després d'aquest tingué lloc l'acte de Mossèn Cinto Vercarrer de Perpinyà. hi prengueren part el pinyà i el president Catalunya. Després d'audio de sardanes Cortie-Mestres.

A la tarda, a la saguè lloc la festa liturgica al poeta nacional En Joan Alavedra e presidència a la prim la intel·lectualitat ca Pompeu Fabra, en n sos aplaudiments.

El senyor Antoni féu un llarg i interessant curs, parlant de l'olguer i glossant molt l'aspecte de Verdaguier muntanya.

Seguidament el Mercader, batlle de l'Emocío i l'amor del pel poeta de Canigó i finalment Mestre F importància de l'obra en la tasca de la llengua vernacula.

La senyora Aminó senyors Tomàs Torre recitaren diverses poemes homenatjat i l'acte interpretació de la dels Segadors a peu els assistents.

Cronica de Montzaco

AL CASAL DE MONZAL

El mateix dia diumenge, a les quatre de la Sala de Reunions de Comerc, tingué lloc l'acte a la memoria de Jordi el poeta nacional de presència del senyor fecte del Departament Garona; Senyor Cstinent d'Alcade; Caminspector d'Acadèmia president del Syndicat Léon Feral, president Pays d'Occ-Catalunya, i altres personalitats i public compost per algú de persnes.

L'acte estava organitzat pel Casal de Monzaco i col·laboració dels nostres amics occitans.

Presidí el senyor Llovet, president del Casal, i obrí la Festa i pronunciar les paraules d'agraïment en persones que hi participen Segadors », havien ja dempeus per tota l'assamblea.

A continuació el senyor Cayrou, president de la noia, mestre en Gaspar brillant al·locució, a pujadur i de Catalunya.

El senyor Georges Llovet, fessor del Lycée Ingles del Comitè Central de l'Occ-Catalunya, s'occurment de la relació tan lingüística com geogràfica, existent Catalunya i el Llenguadoc, curs, ben documentat i mèrit, fou escoltat a tot l'auditori.

Després, el senyor Llovet, secretari de l'Occ-Catalunya, el seu parllament català. Record del renaixement i situ de Victor Balaguier i d'ahir en la nostra llengua.

El Mestre en Gai Pèire Gardès, tracà el del gran poeta, presmanera magistral. Torpar-les entre l'autoritada i Frederic Mistral, l'atenció amb tota un talis plens d'interès de Po-guerles.

La senyoreta Lola Ofeu una lectura de Verdaguier, molt ben e una dicció excel·lent i Tramé les amb traducció despertant en el públic bellesa.

EL DISCURS DE FRANCO a Valladolid

El caudillo ha pronunciat un gran discurs a Valladolid amb motiu de la clausura del Congrés Agrari Castellà. Tota la premsa franquista ha subratllat la gran transcendència « nacional i internacional » (1) de la « oración caudillesca » davant el que els anomenen amb aquest nom lèxic falangista la « multitud laboral del agro » (1) que deu voler dir la colla de pagesos.

El discurs « caudillesc » és en efecte molt bé. Per tal que els nostres lectors puguin jutjar-lo el reproduïm en els seus paràgrafs més importants tot fent ressaltar que el generalíssim no solament s'ha tornat democràtic, sino que defensa els drets de l'home de la Revolució Francesa i es presenta avui com el campió d'una política regionalista de « descentralització a favor de les províncies ». Dintre de poc trobarà que l'Estatut és insuficient!

La República, però, li fa venir mal humor i els republicans de l'exili no el deixen dormir (estos malos españoles que en el extranjero mandan enemigos para su patria!) Car Franco està convençut que la « patria » és ell, com Hitler afirmava que la Providència l'havia enviat a salvar el Reich Grand Alemany.

Llegiu, doncs, el bo i miller de la « oración caudillesca »:

« De ahí la gran importancia de estas reuniones y Congresos, en que los elementos que están al frente de la producción discuten y se ponen al habla con la técnica oficial y los agricultores exponen sus iniciativas y aspiraciones estableciendo ese diálogo que hace que el Estado sea para los productores algo más que un recaudador de contribuciones. » (Grandes apausos interrumpen a Su Excelexencia.)

« Estas Asambleas y vuestro espíritu de entusiasmos y colaboración demuestran que nuestro régimen, lejos de ser una dictadura, recibe la asistencia de cuantos se encuentran asociados a la vida del país, prestandole su colaboración y haciendole llegar el fruto de sus afanes y preocupaciones. (Los aplausos vuel-

ven a interrumpir las palabras del Caudillo.)

Quina llàstima!

MÉS ENLLA DE L'ESTATUT:

« En tal sentido, la inquietud de estos últimos meses ha sido para el Gobierno buscar la dotación que facilite la vida de los Ayuntamientos y Diputaciones. Es necesario que las Corporaciones provinciales y locales sustituyan al Estado en el detalle de las tareas propias de las respectivas áreas y propongan e incluso en muchos casos resuelvan sus problemas, para lo que el Estado delegará en ellas las funciones, que no puede ni debe centralizar. (Aplausos.)

Se abre, como veis, un nuevo horizonte, y para llenar tan importante tarea es preciso que vosotros ahondéis en los problemas económicos y sociales que al Estado corresponden, prometiéndoles el estímulo, ayudándolos con todas mis fuerzas. Arriba España!

Arriba noi.

CASTELLANS Y ESPAÑOLES TODOS:

« Cuando el mundo vivía bajo el imperio de los absolutismos, España, con Castilla, se adelantaba a los otros pueblos en varios siglos, y bajo el imperio de la moral católica, practicaba los principios de una verdadera democracia. Y cuando, por intromisiones extrañas, peligro internacional, Castilla da ejemplo de reciedumbre y de bravura, como lo hace con el sacrificio de sus comuneros cuando la intromisión de los flamencos en el Gobierno menoscaba sus fueros y libertades.

« No es Valladolid la población frívola y desocupada, sino la laboriosa e hidalga, la de las clases media y trabajadora, que refleja la seriedad de ese ancho campo de Castilla en que se asienta.

« Por eso no es extraño el que en aquellos trágicos días republicanos de cobardía y de conformismo, cuando España caminaba hacia su destrucción, resonase en este solar castellano el grito de la no conformidad y de la santa rebeldía, que iniciaron nuestras juventudes castellanicas con sus Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista, que integradas más tarde en la Falange, habían de dar en Castilla savia popular a nuestro Movimiento. »

cop d'ull al món

(Continuació del número anterior)

Malgrat que hi ha qui sembla creure que la democràcia va lligada forçosament amb el règim econòmic liberal, i l'autarquia o del dirigisme van únicament amb els règims totalitaris, som molts els que no ho creiem, com tampoc sembla creure-ho del tot, el President del C. I. O. Americà Mr. Hillman que no fa gaire a París, responen a la pregunta: Quina serà l'orientació econòmica dels E.-U. després de la guerra? Llibertat d'empresa o economia dirigida? L'opinió americana s'inclina en general vers la llibertat d'empresa. Però si aquesta es demostra incapaç de procurar treball als nostres 50 milions de treballadors (l'abansguerra demostrà que era incapaç de procurar-ne ja a 15 milions) el govern deurà prendre la para en mà, que es digui un nom o un altre es igual, car a Amèrica tant se'ns en donen les denominacions doctrinals.

Aquestes manifestacions ben poc falagüeres per al sistema econòmic liberal son fetes tanmateix per una persona autoritzada dels països que avui proposa encara la llibertat del comerç exterior com l'ideal a assolir el més ràpidament possible després de la guerra. Un redactor de la revista anglesa « The Economist » s'estranyava justament de les tendències generals americanes en defensar aquesta doctrina quan el

món s'inclina, sota unes noves necessitats econòmiques, a repudiar l'aplicació absoluta d'aquest sistema. No obstant, darrerament ha pres molta força la idea de donar un equipament industrial a les regions del Sud-oest americà que explotaria les riqueses pròpies d'aquestes regions, i aixecarien així el nivell de vida de la població que hi sofren i de la que s'hi despiacaria. També descontentaria el Nord ja massa carregat per la indústria tot sent separatitzat l'antagonisme del Nord i el Sud a l'entorn de la realització d'aquesta pla no pot més que fer acreixer la puïança productora dels E.-U. i a la llarga posar el problema de la sobreproducció en un estadi encara més agut.

Donada la situació actual no és d'estranyar l'orientació general americana guiada vers el lliure comerç exterior, car els E.-U. es troben amb una puïança productora a la qual solament el consum exterior pot donar vida. La situació de nacions europees que son les més necessitades, no pot ésser orientada vers una política de comerç lliure car el problema immediat que se'ns posa es com pagar les importacions. Si el comerç internacional podria prendre, amb un và i ve equitativa tot forà fàcil! Però, què pot aportar en quantitat i valor suficient l'Europa afamada i destruïda als països americans per poder pagar o canviar tot allò que ella necessita? A més les reserves d'or dels estats europeus son infimes en comparació amb les necessitats i sense una importació de les exportacions (F) és impossible encetar de nou, una part de l'or lliurat, a menys que ens hi tornem com a present, deixant doncs la porta tancada per a una segona importació. Per importar cal exportar de la mateixa manera que els comerciants deuen vendre si volen comprar. Es dena marcada la limitació que es feta, pels estats que han sofert de la guerra cara a les importacions, com també són ben pressentes les mesures i l'esperit regnati d'aixecar les ruïnes amb el propi esforç o sigui gràcies a una intervenció estatal que aplevi tots els recursos econòmics del país en benefici de la col·lectivitat.

Es en previsió d'aquesta situació que no escapa gairebé a ningú que els pobles europeus, vulgues o no, es decanten vers les intervencions dirigistes, les nacionalitzacions i tanques altres mesures que tendeixen a procurar passar-se de l'ajut foraster. Política dirigista inevitable, i àdhuc autàrquica encara que el noi sigui desplaçat, que confia aplacar per més temps l'arribada a l'estadi de la crisi de sobreproducció que tots els estats d'economia liberal temen a justa raó.

Economia liberal i privada, o bé economia dirigida i nacionalitzada? La situació d'abansguerra amb els problemes i tares inherents a un absolut predominí de la iniciativa privada que comportava la misèria vergonyant de 30 milions d'habitants i llurs famílies a més, mentre els « trusts » no dubtaben a « canjar » els mercats, cremant o destruint els productes que mancaven a aquells, no són pas coses que puguin engrescar-nos. La renovació de l'estructura política peninsular que la joventut reclama comprèn els mètodes, els homes i les institucions. Abarca però també d'una manera essencial el sistema econòmic, en la producció i en la repartició de productes. Així interpretem l'esperit renovador de tots els moviments de Resistència.

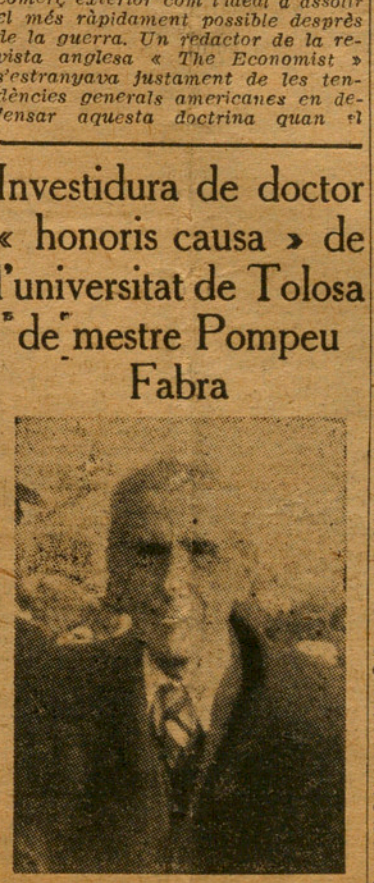
Jauime ROS I SERRA.

LA « DEMOCRACIA ORGANICA »

« Necesitábamos, por lo tanto, volver por los fueros de nuestra doctrina católica y por el camino de nuestras gloriosas tradiciones, oponiendo a la democracia formulista y garrulista aquella otra que dimana del Evangelio y de nuestras tradiciones prácticas. Este acto que he venido a clausurar os lo demuestra flocuamente, al buscar en las propias fuentes de la naci3n las necesidades y los deseos populares; no se trata de un Poder que dicte, sino del que busca en estos Congresos y reuniones la inspiración para sus obras »

Investidura de doctor « honoris causa » de l'universitat de Tolosa de mestre Pompeu Fabra

La recepció per l'Universitat de Tolosa del nou doctor « honoris causa » Mestre Pompeu Fabra, tindrà efecte cap al dia 18 de Juny, al gran amfiteatre de la nova Facultat de Lletres, en solemne sessió pública, en la qual el professor rossellonès de la mateixa Facultat i exquisit poeta català Josep Sebastià Pons, farà l'elogi del nou doctor, essent-li imposades les insignies pel rector Dottin. Entre les nombroses persones vistes en el nostre món de les lletres que han anunciat la seva assistència a la cerimònia, s'hi compta el nostre amic Lluís Nicolau d'Oliver, de la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i professor a la Facultat de Lletres de l'Universitat autònoma de Barcelona.

LA POR A LA REPUBLICA

« Y hablando de nuestros enemigos, no podemos dejar de consignar el caso de esos desdichados españoles, verdaderos criminales comunes de nuestra guerra, que después de ensangrentar a España con sus checas y martirios se llevaron al extranjero el fruto de sus saqueos y hoy dan el lamentable espectáculo de mendigar en los medios internacionales enemigos para su Patria. Su conducta no puede menos de provocar el desprecio de toda conciencia honrada.

« La grandeza de los pueblos no es cosa comoda ni facil, ni es un regalo que hayamos de recibir, sino que hemos de ganarla a nuestra constancia y a nuestro propio esfuerzo. »

LA LEGALITAT « DEMOCRATICA » I LA DEFENSA DEL « REGIONALISMO »

« España se ha preparado para este momento, y puede por ello mirar con serenidad los acontecimientos; posee sus organos institucionales, que, cual las Cortes Españolas, han adquirido, en varios años de labor, prestigio y eficacia; el Fuero de los Espanoles que estudian en la actualidad ofrece, junto a las tradicionales garantias de la personalidad humana, las mas modernas e importantes del Derecho social; y el nuevoCodigo de Administracion Local, ya terminado, pendiente de aprobacion por el Gobierno, dara a los Ayuntamientos y Diputaciones nueva vida y vigor; por la aportacion espontanea popular y sindical. Esto nos permitira devolver a las comarcas y a los pueblos su personalidad tradicional y a los espanoles el medio de interesarse en la resolucion de sus propios problemas. Pero por encima de toda esta reglamentacion formalista imperara siempre ese espíritu de accion y de dinamismo que

« El meu compatriota de la València nacional, de la València catalana, Josep Ballester Gosalvo, acaba de publicar un llibre, « En el destierro ». Llibre de refugiats, queda molt per sobre de la literatura de l'exili, per la seva pulcra presentació iditorial i per la seva serenitat dins de la tragèdia. Vers i prosa. Moments de tristesa, però no mai de desesperació. Vetaci la dedicatòria: « A tots aquells que avui sofreixen l'absència de la Pàtria per causa d'una tirania; molt especialment, als republicans espanyols, els meus germans en el destierro, aquells que l'han preferit a l'infamant esclavitut ». I uns mots immortals de Victor Hugo: ésser sol i sentir qu'hom està amb tothom; ésser car l'èxit del mal, però plànyer la bona sort d'el dolent; mirar el que està més alt sense perdre de vista allò que està més avall; comprovar en si mateixa la magnífica barreja de la indignació que creix i de l'apagament que augmenta i de tenir dues ànimes, la seva i la pàtria.

Hi han versos lapidaris: « El Pirineu », que és la tragèdia del moment de passar la frontera de França; « A ma mare », la canço de l'enyor; « El nostre país », amb resonàncies de Guerra Junqueiro i d'aquell poeta, exiliat també, que es deia Josep Cadureci; « Al poble au-

Pantalla barcelonina

FRANCO FORTIFICA

Companyes de treball obr (presoners que han de treballar amb els nazis i la resta dels nazis per oficials falangistes i caps d'enginyers procedeixen a actives fortificacions per tota la frontera del Pirineu.

Pastor i Freddi el noi Correa Vegelson. Pobre Mossen Cinto!

VIENA ES ASI, JA NO ES ASI

Les girls alemanyes de l'Espanyol son a Madrid. Viena es así el fin ara a Madrid. Però probablement Viena ja no és así. I situ que ho presenten als russos.

INGIDENTS ALS CINEMES

Els diaris publiquen l'anunci d'un film d'actualitat en el qual es veu els camps de Buchenwald i els forns crematoris inventats pels nazis. Tot Barcelona acudi al Savoy. Publica el cinema Metropol i altres sales que havien de donar aquest film documental. Però els falangistes assaltaren el cinema i cremaren el film.

Tanmateix, però, l'endemà n'aparegué una altra copia i els cinemes en qüestió donaren la pel·lícula, gràcies a un servei de policia formidable que escorcollava el públic en entrar. El film seguí donant-se amb un èxit de públic sense precedents i la gent no s'està de plèncer exclamacions eloqüents a la vista dels forns, dels milers d'esquelets, de les cambres de gas: « Criminals! », « Salvages! ».

EL GRAN PROBLEMA DE L'ESpanyA FRANQUISTA

Un detall important, encara que anecdòtic, de la situació moral de l'Espanya franquista és el de les plac's de braus. Ara resulta que la Monumental de Barcelona i les grans plac's de Madrid, València i Sevilla son insuficients per a contenir la gran gatacada que hi ocorre per veure torear a Morenito, « El Choni », La Landa o Carnicerito.

Per tal de solucionar el problema el govern de Franco ha autoritzat les empreses taurines a posar en practica un sistema molt enginyós car l'Estat no permet que s'augmentin els preus de les entrades.

El sistema consisteix a començar la venda de les localitats cinc dies abans de la cursa i a doblar el preu per als « aficionados » que hi concorren el primer dia, a carregar-lo d'un quart els dies següents i tercer i així successivament fins a arribar al preu normal que es posa en vigor el mateix dia de la cursa. Passa, però, que aquell dia ja no hi han entrades.

La premsa falangista dedica diàriament diverses columnes a les activitats taurines i el més petit accident d'una cursa és objecte d'informacions sensacionals. Així les dictadures feixistes distreuen la gana del poble i embruteixen les multituds.

UN SOPAR AL MATEU DELS FERROS

Els periodistes falangistes de Barcelona oferten un sopar de comiat a l'ex-alcade falangista de Barcelona, senyor Mateu dels ferros, al qual s'ls anomenen « embajador ». Calien com uns morts que el govern francès no l'ha volgut acceptar com a tal i que s'està a París com un representant particular del generalissim.

EL NOI SENTIS A LONDRES

Quan el vaixell menaça d'enfonsar-se les rates.

En Pla demana per anar a París. El noi Carles Sentis a Londres. Aquest darrer ho ha aconseguït. « La Vanguardia » li ha enviat de corresponal per amagar probablement d'altres funcions menys honorables i més adients a les seves aptituds ja demostrades durant la nostra guerra fent espionatge al servei de Franco.

EL CENTENARI DE VERDAGUER

El dia 27 se celebrà al « Coliseum » de Barcelona la « Fiesta de las Letras » en castellà, ben entès, a honor de Mossen Cinto Verdaguer. Actuava de mantenedor en castellà, naturalment el Rvdo. Lorenzo Ribes, maestro en Gay Saber. Donà compte de ja a significació del acto » Don Diego Ramirez

EL NOI SENTIS A LONDRES

Quan el vaixell menaça d'enfonsar-se les rates.

En Pla demana per anar a París. El noi Carles Sentis a Londres. Aquest darrer ho ha aconseguït. « La Vanguardia » li ha enviat de corresponal per amagar probablement d'altres funcions menys honorables i més adients a les seves aptituds ja demostrades durant la nostra guerra fent espionatge al servei de Franco.

LLEGIU

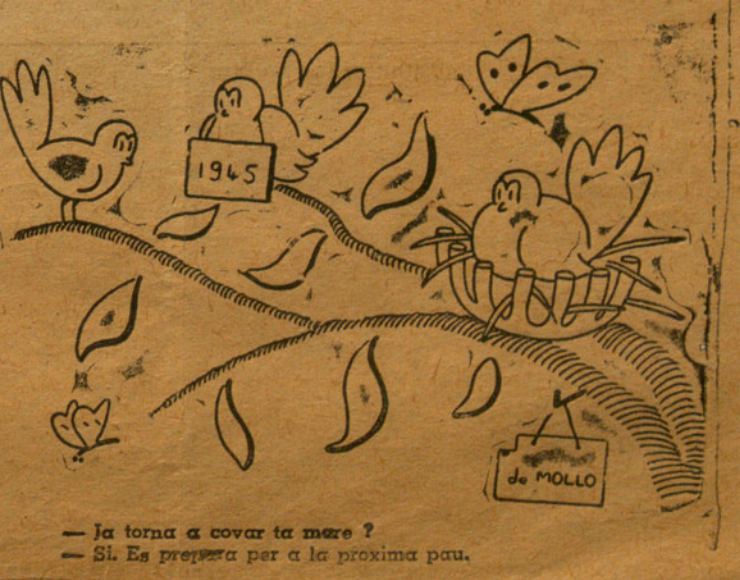
Feu Llegir

CANIGO

Libres d'exili

« EN EL DESTIERRO »

« En el destierro » és la tragèdia del moment de passar la frontera de França; « A ma mare », la canço de l'enyor; « El nostre país », amb resonàncies de Guerra Junqueiro i d'aquell poeta, exiliat també, que es deia Josep Cadureci; « Al poble au-

La langue vivante et la langue en conserve

(Ce n'est pas une fable)

par Angel FERRAN

Vous rendez-vous compte, mes amis, de la curieuse sorte d'hommage à la langue catalane qu'a été, sous la griffe totalitaire, la commémoration du centenaire de la naissance de Verdaguer à Barcelone ? Il ne faut pas être bien main pour comprendre.

Le poète du Canigou avait sorti la langue de l'oubli et de l'ensevelissement ; de ses mains, il l'avait polie, il lui avait rendu son éclat ; elle resplendissait comme un joyau qu'elle avait été. D'un coup, cette langue qui rampait parmi les broussailles de toutes sortes, de plantes parasites qui l'étroupaient, s'était élevée vers les sommets ensoleillés, tel un églantier tout fleuri. Elle n'était d'abord qu'une étincelle ; elle deviendrait bientôt un feu crépitant ; tout un peuple s'y réchaufferait et il sentirait renaitre dans ses veines une vie nouvelle et ancienne, des aspirations, des aptitudes qu'on aurait cru mortes ; il reprendrait conscience de son être, lui qui se croyait pour toujours voué à la servitude, car c'en est une, et l'origine de toutes, d'avoir une langue inapte à exprimer toute son âme, et c'est la marque de l'esclavage d'avoir à en apprendre une autre qui n'est pas celle de son chez soi pour vivre normalement et officiellement dans son propre pays.

Et ce peuple, qui commença pour chanter dans la joie du recouvrement, en vient tout de suite à se parler à lui-même, à raisonner, à se connaître et, tout naturellement, à vouloir se gouverner ; la renaissance de sa langue entraînait inévitablement sa renaissance politique.

Et puis, ce fut un tyran qui arriva et nous qui partîmes.

Que s'est-il passé après ? La langue catalane a été poursuivie inexorablement, interdite, bannie. On n'allait pas, dans de même, se lancer jusque dans le sein des familles ; là on pouvait dire qu'on était libre de la parler, mais seulement en tant qu'élément de dénonciation : un jour viendrait où les jeunes, qui font de plus en plus la vie à l'extérieur, à l'école, au travail, à la caserne, au terrain de sport, en viendraient à presque ne pas connaître la langue de leurs parents ; ils se sentiraient leurs supérieurs, sans tout de même être jamais les égaux des occupants ; ils deviendraient à tout jamais un peuple soumis.

Il se pourrait tout de même que, dans le temps, un jour, ce peuple à la langue perdue se fasse pardonner son péché d'origine et qu'alors on puisse parler de ses grands auteurs comme des héros d'une légende, pas tout à fait vraie, mais brillante quand même ; on les enchaînerait alors dans cet entourage universel et anodin qu'on appelle folklore et on en ferait des bracelets de style pour Madame l'Histoire de la Littérature. Mais, en attendant, et comme fin d'étape, il fallait absolument un acte d'affirmation d'autorité ou plutôt de refus à tout jamais ; un acte qui fût la fermeture d'un cycle, le certificat de décès d'une langue, l'oraison funèbre pour un mort, les colonnes d'Hercule de l'Atlantide : « Nec plus ultra ».

Et dans ces entrefaites tombe du ciel — de ce ciel où régnait naguère la Providence d'Hitler et ses dévots — la date du centenaire de la naissance du poète. On la cueillit au vol. On aurait préféré, certes, le centenaire de sa mort mais l'un ou l'autre serait trop long à venir et il risquait d'arriver trop tard. On nomma d'ors une commission de fossoyeurs pour qu'elle chante les absoutes sur l'air des Noël et, naturellement — pensez-vous ! — en espagnol.

Dans le temps, évidemment, on pense faire des fouilles pour en sortir des pièces rares de notre littérature qu'on présentera dans des conférences au sein des sociétés savantes comme des objets précieux et désuets, beaux et inutiles, comme des échantillons d'un esprit

qui, à travers tous les chantements, demeurera le sel, non, pas le sel, le poivre d'une littérature purement régionale ; on en fera l'éloge mais, pour en faire savourer toute la beauté, quelque poète illustre les donnera au public catalan dans une traduction impeccable ou presque.

Mais non. Nous n'en voulons pas ; nous n'acceptons pas d'hommes archéologiques et funéraires ; nous n'acceptons pas la situation de parents pauvres et notre exil est la preuve de ce refus. Nous n'acceptons pas de langues servantes et langues maîtresses ; pour nous, catalans, comme le charbonnier, toute langue doit être maîtresse chez soi.

A. F. (trad.)

CATALUNYA per damunt de tot

La condició primordial de l'home quan aquest està investit del càrrec de polític ha d'ésser d'obrar dignament i de procurar donar satisfacció plena a les ànsies de millorament del poble, i més quan aquest té com a punt de partida per a la consecució d'aquest anhel espiritual i material, el fet de la història i de la cultura dels trossos inmarcescibles de la seva condició, per a totes aquelles coses que suposen un avenç social polític i econòmic, per a totes aquelles virtuts que són les que han fet sorgir les grans nacions mundials ; els pobles creadors de civilització, de les lleis bàsiques que regulen al llarg dels anys la vida de les institucions, que són l'engranatge per fer moure de manera justa els homes i les col·lectivitats.

Diem això perquè voldríem que tots ens féssim càrrec del que suposa el moment que vivim i junts amb nosaltres, més que ningú, els dirigents polítics. Que depèn de nosaltres i d'ells el que el dia de demà els nostres fills en demanin comptes del que la nostra incomprensió o la nostra mala fe hagi desballestat. Que depèn de nosaltres el que les generacions futures puguin tenir un motiu d'orgull i de respecte per haver sabut conservar, o per reconquerir, totes aquelles coses que van tan estrictament lligades amb la Pàtria.

I cal pensar que vivim en uns moments que les equivocacions no podran servir d'excusa. Que no es podrà trobar cap pretexte per a rehabilitacions posteriors. La damnació serà per tots aquells que en aquests moments no hagin sabut ésser dignes de l'hora decisiva que vivim.

La nostra Pàtria ha demostrat abastament que tenia totes les qualitats indispensables per ésser un gran Nació. No ja valorem per la seva extensió territorial que això no compta per res en el reconeixement dels pobles, sinó en la tenacitat de la nostra raça, en la cadena segura de tots els valors humans, en l'amor per totes aquelles coses que tenen un valor moral i espiritual de primer ordre, en les nostres

costums, en la nostra manera d'ésser, etc.

Hem dit diverses vegades el que la història ha confirmat ; que Catalunya és enemiga de totes les dictadures signifi del color que siguin. Les lluites de la nostra pàtria han estat inspirades sempre sota el signe de la justícia i de la llibertat. I la nostra Pàtria ha fet passejar en el transcurs dels segles i arreu del món la senyera de les quatre barres, com un pregoner de la civilització i de la espiritualitat dels catalans. Ha dictat lleis que encara avui subsisteixen... però, deixem de costat per un moment tot el que pugui haver estat Catalunya ; fem abstracció completa de tot el passat, ja que aquest és el que ha creat aquest anhel que sentim a present els catalans, i a tots aquells que ens volguessin negar el nostre dret a viure lliurement, els hi poguém contestar que Catalunya sempre, sempre, ha lluitat per la llibertat seva i per la dels demés pobles oprimits, i que si en la reconstrucció de l'Europa, no estingués en compte el plet de Catalunya — cosa que no creiem — no per això la nostra terra deixaria d'ésser un ferment de liberalisme i de progrés.

Quin concepte podríem tenir de la democràcia sinó anés acompanyada de les qüestions vitals que són l'essència mateixa de la seva vida ?

Però creiem sincerament que ningú podrà donar-nos motiu a creure que no es farà justícia en tots els aspectes, començant pels individus i acabant pels pobles.

En la nova Europa, potser en el nou món que sortirà després de la guerra actual, les ànsies de superació i de benestar individual i col·lectiu seran convertides en realitat. D'entremig del desastre i de la magnitud del flagell engendrât pel totalitarisme en sorgirà, amb més força que mai, aquella democràcia que sabrà defensar la justícia política, social i econòmica que tots els pobles somniem i per la qual lluitem de tota la vida, i que solament en una incomprensió col·lectiva o un mesquí afany individual na retardat.

Per això nosaltres, catalans, en aquesta hora suprema, deixem les petites coses que poguéssim tenir uns amb altres, i sota els plecs de la nostra senyera pensem en Catalunya. Que cada un de nosaltres militi en el Partit de la seva preferència amb tot l'entusiasme que sigui capaç. En el Partit que sigui l'exponent dels nostres més íntims afectes, però que per damunt de tot i per damunt de totes les coses, una sola guiti el cor i el cervell dels catalans : Catalunya !

Si ho fem així, a més de la realitat que tenim, i aquesta és indiscutible, també Mr. Carlton Hayes, ambaixador dels Estats Units, a Madrid, podrà estar satisfet d'haver escrit en el seu llibre : « Tris Inevitable Conflict » : « Si ells volen un govern local autònom, tan els Escocès com els Catalans, hi tenen el mateix dret que els Anglesos, els Russos, o els Americans ».

H. ROURA TUNEU.

La presse française et le régime de Franco

Sous le titre « Métamorphose de Franco », nous lisons à L'Étincelle de Pau :

Devient que les « loup-garous » d'Hitler s'inspirent, qu'ils peuvent se servir de la terreur par les crimes et les violences les plus atroces, Franco et ses Phalangistes, devant une peau d'agneau se présentent à nous comme d'innocents démocrates.

Ces traitres qui firent appel aux coupe-jarrets hitlériens et aux spadassins fascistes pour mater le peuple espagnol et écraser la République, ne se souviennent plus des assassinats et des tortures commises contre les femmes et les enfants. Ils ont oublié que les rayons de la Luftwaffe, avant de bombarder et de mitrailler lâchement les populations de Belgrade et de Rotterdam se firent la main à Durango et à Guernica.

Franco et sa Phalange, qui furent les complices de tous ces crimes, feignent de les oublier. Les journaux espagnols continuent leur campagne, contre les atrocités japonaises commises, à l'ambassade de Manille. C'est à croire qu'il n'y a pas si longtemps les Saurois japonais étaient encore leurs alliés. On ne voit pas très bien Franco s'élever contre des crimes qui ne sont pas, après tout, plus abominables que les siens.

Les temps sont changés. C'est pourquoi le Caudillo veut troquer sa peau de loup-garou hitlérien contre la blanche et innocente peau d'agneau du démocrate. Tout doux, mon bonhomme ! On ne saurait oublier la fameuse déclaration d'octobre 1942 : « Si l'on venait à se créer un moment périlleux sur la route de Berlin serait ouverte, ce n'est pas une division de volontaires espagnols, mais des millions d'Espagnols qui opéreraient au secours de l'Allemagne ! »

La Victoire de Toulouse, signé par Pierre Dumay, a publié l'article suivant :

L'Histoire se répète. Elle ne fait même que cela, obstinément, perpétuellement et actuellement plus vite que jamais.

Le grand public français ne se souvient peut-être pas d'un des plus grands crimes de Laval Pétain, car à l'époque il fut bien entendu, passé sous silence par l'équipe de Vichy. Ce crime, le voici :

Après le triomphe de Franco, les adversaires du dictateur espagnol demandèrent — en grand nombre — asile à la France. Ils eussent pu se rendre en Amérique ; mais la plupart nous firent confiance. Parmi eux se trouvait Luis Companys, président de la Généralité de Catalogne. Il vivait chez nous tranquille et hors de toute action politique, lorsque Franco demanda à Laval de lui livrer cet homme représentant une province amie.

Au mépris des lois internationales et des lois de l'hospitalité, notre Ambassadeur offrit à son complice espagnol, ce Companys dont les qualités principales étaient la modération, la droiture, l'amour de son peuple.

Avec le Catalan, furent aussi livrés d'autres républicains. Quelques jours après « la livraison » de ces amis de la France, des salves de mousquetiers couchèrent sur la terre catalane, dans les forêts de Montjuich, ces patriotes dont l'erreur principale avait été de croire à l'Espagne libre et dont l'erreur accessoire avait été de croire à la parole d'un Laval.

Trois ans ont passé ! Trois ans ?... Une minute dans l'histoire du monde. Et voici que le criminel Laval demande à Laval de Franco à qui il avait livré les innocents. Je serai à l'abri, pensait l'Ambassadeur, chez mon tompeur, chez celui pour qui je me suis fait justice, à qui j'ai livré le Juste et qui va me protéger.

Inconscient, ou plutôt, oublieux d'un passé bien récent, Laval choisit pour attirer la dernière ville d'Espagne qui convenait : Barcelone, la capitale de Companys.

Mais l'histoire est plus cruelle encore. Laval est momentanément emprisonné dans la citadelle de Montjuich à quelques mètres du fossé où retenait la sinistre fusillade. Si le complice de Pétain a de la mémoire — ou simplement un cœur — quelques méditations doivent être les siennes s'il se souvient de sa victime.

Mais ne croyez pas que l'Histoire en ait fini avec Laval. Elle le tient et ne le lâche plus.

Dans la péroraison des dictateurs, l'un vaut l'autre. A peine Laval a-t-il touché la terre catalane, que Franco annonce qu'il va le livrer à la justice française. Le Français bat de Franco, car si Laval fut un simple Judas en livrant Companys qu'il ne connaissait pas, Franco, lui, devient un super-Judas en livrant son ami.

Que Franco exécute ou non son projet d'extrader son complice, qu'il le marchande ou qu'il le conserve, ceci importe peu, il l'a proposé. Le super-crime est commis. Nous souhaitons, pour notre part, qu'il ne le livre pas. Ce serait une raison pour aller chercher et rétablir le peuple espagnol dans sa liberté.

Un vieux proverbe affirme : Jamais deux sans trois. Après Mussolini (un), après Hitler (deux), l'Histoire s'avance implacable vers le troisième dictateur vers Franco, qui — tel ses maîtres — édifie son règne dans le sang et la persécution du peuple, et qui se

maintient au pouvoir en gardant prisonniers plus de 300.000 Espagnols.

L'Espagne n'est plus un pays. C'est un bague.

L'Histoire frappe à sa porte. Elle se présente escorée, à sa droite, de la justice qui réclame Laval, à sa gauche, de la liberté qui réclame Franco. Quels jours seront-ils livrés, qu'imporera. L'Histoire est au service de Dieu. Elle a pour elle le temps et la sérénité.

Au tournant fatal, elle les guette, certaine de « les avoir » l'un et l'autre, pour toujours.

Dans le vaste corps de l'Europe une plaie subsiste, une plaie vive et qui ne se ferme pas, celle que le dictateur Franco a créée au pays espagnol et qui doit disparaître si l'on veut avoir un monde définitivement l'ami.

Si ne s'agissait que de la forme intérieure du gouvernement, nous, Français, n'aurions pas à intervenir dans cette affaire de famille. Le peuple espagnol peut se donner le régime qui lui convient, cela le regarde.

Mais, dans le cas de l'Espagne actuelle, il nous semble que nos droits à l'intervention sont triples.

D'abord Franco est intervenu contre les Alliés. Sans leur avoir déclaré une guerre ouverte, il la leur a faite. Une preuve nouvelle vient de nous en être donnée par la publication du document où Hitler reprimandait Mussolini de n'avoir pas été prêt à attaquer Gibraltar — chef de la Méditerranée — peut-être de la guerre — tandis que Franco avait donné son accord à l'opération.

Franco, espion allemand, Franco persécuteur des Français passant en Afrique du Nord, Franco ravitailleur des poches de l'Atlantique, Franco doit subir le sort de ceux qu'il a livrés.

Deuxième raison : Franco opprime — en dehors des Espagnols — les Basques et les Catalans qui, depuis toujours, réclament leur autonomie. Le monde ne veut pas comprendre le problème de « l'autonomie » basque et catalane. Pour nous, le pays basque et la Catalogne sont occupés par Franco exactement comme la France l'a été par les Allemands. Je sais que cette théorie ne plait pas à tous les Espagnols, et même pas à tous les Français. Je vous le demande cependant : comment appelez-vous la situation d'un pays où l'humanité — je dis l'humanité — des habitants demande de se gouverner soi-même, de parler sa langue et de vivre sous des lois codifiées depuis plus de mille ans ?

Troisième raison : Celle-ci est humaine. Un homme libre — ou qu'il soit — peut-il supporter que d'autres hommes libres — ou qu'ils soient — puissent être maintenus en prison ou dans des camps infects — depuis plus de cinq ans — pour simple droit d'opinion. Un homme libre peut-il admettre « LA LOI DES RESPONSABLES POLITIQUES » qui établit comme un délit le fait d'avoir prononcé des paroles ou démontré tels sentiments, même avant la promulgation de la loi, et la responsabilité juridique est abaissée à l'âge de 16 ans.

Pas le jeu du « TRIBUNAL DE SUPPLÉMENT DE DÉFENSE DE L'ÉTAT » qui, depuis sa fondation, a prononcé 30.000 peines capitales, par le jeu des « tribunaux spéciaux » de la « LOI DE RÉDEMPTION DES PEINES PAR LE TRAVAIL », le chiffre des personnes privées de liberté s'élève à plus de 300.000. Pour Madrid, seulement 30.000. Pour Barcelone, 15.000. Pour Gérone, 1.500. Pour la région des Asturies, 30.000, dont 3.000 pour la prison de Coto (usine d'aluminium de la Catalunya) et para de jorros de Gijón, etc.

Dans toutes les prisons d'Espagne, les victimes sont entassées. Dans celle de Vésudas, à Madrid, 5.000 détenus sont distribués à onze galeries. Les cellules ont huit mètres sur dix et les détenus ne disposent que de quarante centimètres.

De l'aveu même des services intéressés exprimés à un diplomate, plus de 30.000 Espagnols sont condamnés à mort et attendent la sanction.

Il y a quelques semaines, le général de Gaulle, des dizaines d'associations françaises, le cardinal Gerlier à l'épiscopat de Toulouse, demandèrent à Franco la grâce d'un F. F. I. Vittini, qui nous avait aidé à nous libérer des boches.

Franco l'a quand même exécuté sans fournir ni raisons, ni excuses. N'a-t-il pas voulu, en nous arguant, signer ainsi sa propre condamnation ? L'Espagne, comme le reste de l'Europe, doit être libérée.

Le Comité Provisoire de la Société Française des Amis de la Catalogne est ainsi composé :

- Jean CASSOU, Commissaire de la République, écrivain.
- Monsieur BADIOU, maire de Toulouse.
- Roger MARIÛ, journaliste.
- Suzanne BRAU, professeur.
- Joseph CASTELLVI, imprimeur.
- On reçoit les adhésions, 25, rue Roquelaine, Toulouse.

DEBUIX SENSE PARAULES

